

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*

THE STUDY OF USING SOCIAL MEDIA BEHAVIOR OF THE ELDERLY IN MUANG DISTRICT CHONBURI PROVINCE

สิทธิชัย คูเจริญสิน**

ดร.ดุสิต ขาวเหลือง***

ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ 3) ศึกษาผลกระทบของการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีจำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการและแบบมาตราประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่

ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ด้านอุปกรณ์ ด้านวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านโปรแกรม และด้านอุปสรรค อยู่ในระดับน้อย 2) พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำแนกตามสถานภาพสมรสและจำแนกตามอาชีพโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 3) ผลกระทบจากการใช้สื่อสังคม ด้านเศรษฐกิจได้แก่ใช้เงินเป็นค่าบริการโทรศัพท์/อินเทอร์เน็ตจำนวนมาก ด้านสังคม ได้แก่ มีการติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวเพิ่มขึ้น ด้านอารมณ์และจิตใจได้แก่คลายความเครียดจากกิจกรรมอื่น และด้านสุขภาพได้แก่ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the using social media behavior of the elderly in Muang District Chonburi Province 2) to compare the using social media behavior of the

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

elderly in Muang District Chonburi Province classified by personal data, gender, marital status, educational level, income, and occupation 3) to study the impact of using social media to the elderly in Muang District Chonburi Province. The sample consisted of 380 elders in Muang District Chonburi Province. The checklist and rating scale questionnaire was used for data collection. The data were analyzed in terms of percentage, arithmetic mean, standard deviation , *t-test* , one-way analysis of variance, and *LSD* . The results were as follows: 1) overall of the using social media behavior of the elderly in Muang District Chonburi Province was rated at moderate level. The advantage aspect was rated at high level, the equipment and objective aspects were rated at moderate level, the program and the trouble aspects were rated at low level respectively. 2) the comparison of using social media behavior of the elderly in Muang District Chonburi Province as classified by gender, educational level, and income were statistically significant differences at the .05 level in overall and all aspects, when classified by marital status, and occupation it was showed no significant difference in overall however there were statistically significant differences at the .05 level in all aspects. 3) the impact of using social media to the elderly in Muang District Chonburi Province in economics aspects was spending much money for mobile phone and internet services, in social aspects was more communication to family members, in mind and emotion aspects was relaxing from other activities, and in health aspects was getting useful information for healthcare.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Age) เนื่องมาจากการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2550, หน้า 183-184) ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นทรัพยากรทางสังคมที่มีค่าของคนทั่วไปในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจความเชื่อทัศนคติและพฤติกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่งอันมีผลต่อการดำรงชีวิตในสังคม (สุกัญญา บุรณเดชาชัย, 2553, หน้า 130) สื่อสังคมเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ใหญ่ที่สุดผู้ใช้สามารถรับรู้ข้อมูลเหตุการณ์ต่างๆได้ทั่วโลกสามารถกระทำได้ในเวลาอันรวดเร็วง่ายต่อการใช้งานไม่จำกัดแหล่งข้อมูลสามารถเชื่อมต่อไปยังข้อมูลอื่น ๆ ได้นอกจากนี้ยังพบว่าสื่อสังคม มีคุณลักษณะของการสื่อสารแบบการแสวงหาข้อมูลตามความสนใจของผู้ใช้ (Information Pull) แตกต่างจากสื่อมวลชนประเภทอื่นที่ผลักดันข้อมูลสู่ประชาชน (Information Push) สื่อสังคมเป็นสื่อที่ควบคุมได้โดยผู้ใช้สามารถเปิด

รับข่าวสารที่ต้องการปฏิเสธข้อมูลข่าวสารที่ไม่น่าสนใจได้ การเรียกหาข้อมูลสามารถกระทำได้ไม่จำกัดจำนวนในการเลือกเปิดรับข่าวสารรวมทั้งสามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารที่ต้องการเปิดรับได้มากกว่าสื่ออื่นๆ (กาญจนา แก้วเทพและคณะ, 2550, หน้า 183-184) ประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้สื่อสังคม เพิ่มสูงขึ้นทุกปี และได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตประจำวันของทุกคนในประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งวัยเด็กวัยรุ่น วัยทำงาน ไม่เว้นแม้แต่วัยชราหรือกลุ่มผู้สูงอายุ

ด้วยเหตุที่สื่อสังคม มีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น โครงการพัฒนาสังคมแห่งความเท่าเทียมด้วยICT กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงมีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับความต้องการของผู้สูงอายุและเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระมีความสุข ลดการพึ่งพาผู้อื่นไม่ถูกแบ่งแยกจากสังคม ทั้งยังมีคุณค่า มีศักยภาพในการดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้นโดยใช้ความรู้และ

ทักษะการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ช่วยลดปัญหาเรื่องของการเดินทางไปติดต่อข้อมูล ตามสถานที่บริการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐทำให้ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุยกันผ่านทางสื่อสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, โครงการพัฒนาสังคมแห่งความเท่าเทียมด้วย ICT, 2550, หน้า 1, 12-13) ซึ่งส่งผลให้กลุ่มผู้สูงอายุมีแนวโน้มการใช้สื่อสังคมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเขตสังคมเมือง

จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบกับแนวนโยบายตามโครงการพัฒนาสังคมแห่งความเท่าเทียมด้วย ICT ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลให้การใช้สื่อสังคมเพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในเขตชุมชนเมือง และเขตสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่จำเป็นต้องใช้สื่อสังคม และมีแนวโน้มการใช้สื่อสังคมเพิ่มขึ้น เพื่อสนองตอบต่อความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อผู้สูงอายุ จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ และความจำเป็นที่จะต้องศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม และศึกษาผลกระทบจากการใช้สื่อสังคมต่อผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และหน่วยงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นำผลการศึกษาวินิจฉัยไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงหรือใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

3. เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้สื่อสังคมต่อผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขต อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีมีมากน้อยเพียงใด

2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่

3. ผลกระทบจากการใช้สื่อสังคมต่อผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีเป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

การใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความรู้ด้านการใช้งานสื่อสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการและเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ

2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับนักพัฒนาโปรแกรมที่ใช้งานบนสื่อสังคมในการออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดในการวิจัยนี้ประกอบด้วยแนวคิดที่สำคัญได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับผู้สูงอายุของ Master & John (Master & John อ้างถึงใน สุรกุล เจนอบรม, 2534) ระบุว่าผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีการเปลี่ยนแปลงทางกาย การ

เปลี่ยนแปลงทางจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ 2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม และองค์ประกอบของพฤติกรรม (Kagan & Segal, 1992 อ้างถึงในประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526) ซึ่งกล่าวถึงสาเหตุและการเกิดพฤติกรรมมนุษย์ 3) ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร ของ Klapper (1960, pp.19-25) ซึ่งกล่าวว่ากระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสาร เปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสาร ในการรับรู้ของมนุษย์ ประกอบด้วยการกั้นกรอง 4 ชั้นได้แก่การเลือกเปิดรับการเลือกให้ความสนใจ การเลือกรับรู้และตีความหมาย และการเลือกจดจำ 4) แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ (Pallis, Zeinalipour-Yazti, & Dikaiakos, 2011) ที่อธิบายถึงลักษณะสื่อสังคมว่าเป็นศูนย์กลางในการให้บุคคลที่จะสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ผู้ใช้แต่ละคน เชื่อมต่อกับรายชื่อของผู้อื่นโดยการแชร์ต่อๆ กันไป และเป็นที่ยอมรับของเครื่องมือหลากหลาย ที่สร้างความรู้สึกร่วมกันของความเป็นชุมชนอย่างไม่เป็นทางการและด้วยความสมัครใจ ได้แก่ facebook, Twitter, Instagram, LINE, Skype และ WhatsApp 5) แนวคิดช่องว่างทางดิจิทัล คือการเกิดช่องว่างของผู้มีข่าวสารและผู้ไร้ข่าวสาร ระหว่างกลุ่มประชากรในสังคมโลก (Quibria, Shamsun, & Reyes-Macasaquite, 2004)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie and Morgan (1970, pp. 608- 609) จากประชากรจำนวน 41,530 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 380 คนโดยการเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์การใช้สื่อสังคม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วย คำถามปลายปิด (close-ended questionnaires) จำนวน 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ เป็นแบบตรวจ

รายการ (Checklist) 2) ข้อมูลทั่วไปด้านพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) 3) พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale questionnaires) 4) ผลกระทบจากการใช้สื่อสังคมต่อผู้สูงอายุเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้วยตนเองระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ.2559 ถึงเดือน เมษายน พ.ศ. 2559 ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนจำนวน 380 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และได้นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคม พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากสื่อสังคมเริ่มใช้งานครั้งแรกในโลกเมื่อปีค.ศ.1997 หรือประมาณ 19 ที่ผ่านมา (Pallis, Zeinalipour-Yazti, and Dikaiakos, 2011) จึงทำให้ผู้สูงอายุที่เกิดก่อนการแพร่หลายของสื่อสังคม อาจต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และอาจมีทักษะการใช้งานน้อยจึงปรากฏผลระดับพฤติกรรมการใช้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ พิมพิค้อ และสมาน ลอยฟ้า (2552) ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้อินเทอร์เน็ตและเห็นความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ อยู่ในระดับมาก สาเหตุเนื่องจากในปัจจุบัน สื่อสังคมมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตในทุกด้าน และมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับทุกคนสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐชุตา มงคลชาติ (2550) ที่พบว่าบริการและกิจกรรมที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้มากที่สุดคือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และติดตามข่าวสารประจำวันหรือข้อมูลที่ทันสมัย ส่วนด้านอุปสรรคและด้านวัตถุประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านโปรแกรม

และด้านอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก ผู้สูงอายุ มีข้อจำกัดในการใช้งานสื่อสังคม จึงมักใช้อุปกรณ์และโปรแกรมที่ใช้งานได้ง่าย เพื่อวัตถุประสงค์ที่จำกัดตามต้องการเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา เอ็นซ์ (2550) ที่พบว่า ผู้สูงอายุทั่วประเทศเพียงร้อยละ 1.10 ใช้คอมพิวเตอร์และร้อยละ 0.60 ใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งน้อยกว่าประชากรกลุ่มอื่น

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมและรายด้านได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านอุปกรณ์ ด้านโปรแกรม และด้านประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน โดยเพศชายมีระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม มากกว่าเพศหญิง ส่วนด้านอุปสรรคเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สาเหตุอาจเนื่องมาจากเพศชายมีทักษะและความถนัดในการใช้งานสื่อและอุปกรณ์เทคโนโลยีสูงกว่าเพศหญิงจึงทำให้เพศชายใช้ประโยชน์ได้มากกว่า และมีอุปสรรคในการใช้งานน้อยกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริพร ศรีเชลียง (2550, หน้า 57-61) ที่สรุปว่าความแตกต่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิงมีผลต่อการเข้าถึงสารสนเทศผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยพบว่าเพศชายมีทักษะ และความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่าเพศหญิง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของปณิชา นิตพรมงคล (2554) ที่พบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมมีความสัมพันธ์กับเพศ

3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สาเหตุอาจเนื่องมาจาก โดยภาพรวมของการใช้งานสื่อสังคมไม่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสโดยตรง แต่แตกต่างกันในรายละเอียดด้านต่างๆ มากกว่า ผลการเปรียบเทียบเป็นรายด้านจึงพบว่าด้านวัตถุประสงค์ ด้านอุปกรณ์ ด้านโปรแกรม ด้านประโยชน์และด้านอุปสรรค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า

- 1) ด้านวัตถุประสงค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มสมรส มากกว่ากลุ่มโสด และกลุ่มหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มสมรส อาจมีภารกิจในการติดต่อสื่อสารและกิจกรรมด้านอื่นๆระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยการใช้สื่อสังคม มากกว่า กลุ่มโสดและหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ ซึ่งมีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัว น้อยกว่ากลุ่มสมรส สอดคล้องกับแนวคิดของ กษิติธร ภูภราดัย และสิรินทร ไชยศักดิ์ (2544, หน้า 1) ที่สรุปว่าโครงสร้างครอบครัวได้แก่ จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงสารสนเทศ
- 2) ด้านอุปกรณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มโสดและกลุ่มสมรส มากกว่ากลุ่มหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ สาเหตุอาจเนื่องมาจากกลุ่มโสด และกลุ่มสมรส มีแรงจูงใจ ความสนใจ และเวลาว่างในการหาข้อมูล และแสวงหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารมากกว่า กลุ่มหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่อาจมีปัญหาด้านจิตใจเนื่องจากเคยมีคู่สมรสแต่ต้องมาอยู่ตามลำพัง จึงรู้สึกว่าเหว่ หมดกำลังใจ ทำให้ซึมเศร้า ไม่กระฉับกระเฉง สอดคล้องกับแนวคิดของสุรกุล เจนอบรม (2534, หน้า 2-20) ที่ระบุว่าการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ที่เป็นญาติหรือคู่ชีวิตที่ต้องตายจากหรือแยกย้ายไปอยู่ที่อื่น ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกซึมเศร้าได้ง่าย จึงอาจส่งผลทำให้ไม่กระตือรือร้นในการแสวงหาอุปกรณ์สื่อสารใหม่ๆ
- 3) ด้านโปรแกรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มสมรสมากกว่ากลุ่มหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่
- 4) ด้านประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มสมรส มากกว่ากลุ่มโสด และกลุ่มหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ สาเหตุอาจเนื่องมาจากกลุ่มสมรส มีกิจกรรมที่ต้องสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัวมากกว่ากลุ่มหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ จึงมีความสนใจในการแสวงหาโปรแกรมการใช้งานใหม่ๆ เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร สอดคล้องกับแนวคิดของ

กษิตธร ภูภราดัย และสิรินทร ไชยศักดิ์ (2544, หน้า 1) ที่สรุปว่าโครงสร้างครอบครัวได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงสารสนเทศ โดยครอบครัวที่มีจำนวนบุตรหรือสมาชิกน้อย และกำลังอยู่ในวัยเรียนมีแนวโน้มการเข้าเข้าถึงสารสนเทศได้มากกว่าครอบครัวที่มีสมาชิกมาก 5) ด้านอุปสรรค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มโสด มากกว่ากลุ่มสมรส และกลุ่มหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มโสดไม่มีบุตรหลานหรือสมาชิกในครอบครัวช่วยแก้ไข เมื่อมีปัญหาการใช้งานสื่อสังคม ด้านอุปสรรค จึงมากกว่ากลุ่มอื่น สอดคล้องกับ แนวคิดของศิริพร ศรีเชลียง (2550, หน้า 57-61) ที่ระบุว่าความแตกต่างระหว่างวัยส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศและการใช้อินเทอร์เน็ต กล่าวคือ ประชากรวัยเด็กมีทักษะและความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศได้ดีกว่าผู้สูงอายุ

4. การเปรียบเทียบความความแตกต่าง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมจำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านอุปกรณ์ ด้านโปรแกรม ด้านประโยชน์ และด้านอุปสรรค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐาน สาเหตุเนื่องจากการใช้สื่อสังคม จำเป็นต้องใช้ความรู้พื้นฐานบางอย่าง เช่น ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ด้านภาษา และทักษะการพิมพ์ ฯลฯ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤติกาพร มลาสานต์ (2547) ที่ศึกษาเรื่อง การใช้อินเตอร์เน็ตและช่องว่างทางดิจิทัลระหว่างประชาชนในสังคมเมืองและชนบทของไทย พบว่าคนในสังคมชนบทที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าคนในสังคมเมืองสามารถเข้าถึงข่าวสารข้อมูลได้น้อยกว่า และผลการวิจัยของปณิชา นิตีพรมงคล (2554) ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา

เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า 1) ด้านวัตถุประสงค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 คู่ ได้แก่ กลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย มากกว่ากลุ่มประถมศึกษา กลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น และ

กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนกลุ่มปริญญาตรี มากกว่ากลุ่มประถมศึกษา และกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีมากกว่ากลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้นสาเหตุที่กลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย และกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ อาจเนื่องมาจากการมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ได้แก่ การติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัวหรือคนรู้จัก และการค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัจฉรา เอ็นซ์ (2550) ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกันส่งผลให้มีความแตกต่างกันในการใช้อินเทอร์เน็ต 2) ด้านอุปกรณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 คู่ ได้แก่ กลุ่มปริญญาตรี มากกว่ากลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มประถมศึกษา กลุ่มปริญญาตรีมากกว่ากลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มประถมศึกษา กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี มากกว่ากลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มประถมศึกษา ส่วนกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่ากลุ่มประถมศึกษา เหตุผลที่กลุ่มการศึกษาระดับปริญญาตรี และกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม ด้านอุปกรณ์สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ อาจเนื่องมาจากการเลือกใช้ หรือจัดหาอุปกรณ์ที่ใช้งานสำหรับสื่อสังคมจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในเทคนิคการทำงานของอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งจำเป็นต้องสามารถอ่านหรือทำความเข้าใจกับคู่มือการใช้งานอุปกรณ์เหล่านั้นได้ ดังนั้นกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีจึงมีพฤติกรรมการใช้ด้านนี้มากกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของปณิชา นิตีพรมงคล (2554) ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา 3) ด้านโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 คู่ ได้แก่ กลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มปริญญาตรี และกลุ่มประถมศึกษา มากกว่ากลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี มากกว่ากลุ่มประถมศึกษา และกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้นตามลำดับผลการวิจัยพบว่า กลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มปริญญาตรี และกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมด้าน

โปรแกรมมากกว่ามากกว่ากลุ่มประถมศึกษา และกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้นสาเหตุเนื่องมาจากการเลือกใช้โปรแกรมเพื่อการใช้งานสื่อสังคม จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาต่างประเทศเพื่อใช้ประกอบศึกษาและทำความเข้าใจกับคู่มือและรายละเอียดการทำงานของโปรแกรม สอดคล้องกับแนวคิดของกษิตธร ภูภราดัย และ สิรินทร ไชยศักดิ์ (2544, หน้า 1) ที่ระบุว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงมีความรู้ในการเข้าถึงสารสนเทศมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า 4) ด้านประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 คู่ ได้แก่ กลุ่มปริญญาตรีมากกว่ากลุ่มประถมศึกษาและกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่า กลุ่มประถมศึกษาและกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีมากกว่ากลุ่มประถมศึกษาและกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้นตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มปริญญาตรีสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม ด้านประโยชน์สูงกว่ากลุ่มประถมศึกษา และกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น สาเหตุอาจเนื่องมาจากกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงส่วนใหญ่เป็นผู้เกษียณจากการรับราชการ มีความคุ้นเคยกับการใช้สื่อสังคมมาก่อนการเข้าด้วยผู้สูงอายุและยังคงใช้ประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัว หรือคนรู้จัก และใช้ในการค้นหาข้อมูลด้านต่างๆอย่างต่อเนื่องหลังจากเกษียณจากการรับราชการ และเป็นกลุ่มที่เห็นประโยชน์จากการใช้งานสื่อสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา เอ็นซ์ (2550) ซึ่งทำวิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุไทยพบว่าผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานสูงสุดร้อยละ 57.60 และเป็นผู้ที่มีการศึกษาดั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป 5) ด้านอุปสรรค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 8 คู่ ได้แก่กลุ่มประถมศึกษามากกว่ากลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มปริญญาตรีและกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่ากลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายกลุ่มปริญญาตรีและกลุ่ม

สูงกว่าปริญญาตรีตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมด้านอุปสรรคมากที่สุด สาเหตุเนื่องจากการใช้งานสื่อสังคมจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้หลายด้านเช่นด้านเทคโนโลยี ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ด้านการพิมพ์ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดอุปสรรคต่อผู้มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานในภาคการเกษตรกรรมหรือรับจ้าง ความจำเป็นและประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมจึงน้อยกว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่า และเกิดอุปสรรคในการใช้งานสื่อสังคมมากกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิษชาพร จันทร์ (2556) ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุในเขตตำบลหน้าประตูจังหวัดชลบุรีมีอุปสรรคในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ได้แก่ราคาของอุปกรณ์ และค่าบริการอินเทอร์เน็ตที่มีราคาสูง และงานวิจัยของจากรวรรณ พิมพิค้อ และสมาน ลอยฟ้า (2552) ที่พบว่าผู้สูงอายุบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

5. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมจำแนกตามรายได้ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านอุปกรณ์ ด้านโปรแกรม ด้านประโยชน์ และด้านอุปสรรค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานสาเหตุเนื่องจากการใช้สื่อสังคม จำเป็นต้องมี เทคโนโลยีเครื่องมือหรือสื่ออุปกรณ์ในการใช้งานอีกทั้งต้องมีค่าใช้จ่ายประจำสำหรับการติดต่อสื่อสารแบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิชา นิตีพรมงคล (2554) ที่พบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม มีความสัมพันธ์กับรายได้

เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า 1) ด้านวัตถุประสงค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 คู่ ได้แก่กลุ่มรายได้มากกว่า 20,000 บาท/เดือน มากกว่ากลุ่มรายได้ 5,000-10,000 บาท/เดือน และกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน ส่วนกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท/เดือน มากกว่ากลุ่มรายได้ 5,000-10,000 บาท/เดือน และกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือนตามลำดับ จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มรายได้มากกว่า 20,000 บาท/เดือนและกลุ่มรายได้ 10,001-

20,000 บาท/เดือน มีการใช้สื่อสังคม ด้านวัตถุประสงค์มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า สาเหตุอาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้มีรายได้สูงส่วนใหญ่เป็นผู้เกษียณอายุจากการรับราชการซึ่งผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีความคุ้นเคยกับการใช้สื่อสังคม ในวัตถุประสงค์ด้านต่างๆ จึงใช้ต่อเนื่องมาจนถึงหลังเกษียณ อีกทั้งการมีรายได้ประจำที่เพียงพอต่อการจัดหาอุปกรณ์และค่าบริการออนไลน์จึงทำให้กลุ่มผู้มีรายได้สูงมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม ด้านวัตถุประสงค์สูงกว่ากลุ่มอื่น สอดคล้องกับแนวคิดของศิริพร ศรีเชลียง (2550, หน้า 57-61) ที่กล่าวว่ารายได้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการเข้าถึงสารสนเทศผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศเนื่องจากการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้แต่ละประเภทต้องเสียค่าใช้จ่าย รายได้จึงมีความสัมพันธ์กับโอกาสในการเข้าถึงสารสนเทศผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทต่างๆ 2) ด้านอุปกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มมากกว่า 20,000 บาท/เดือน และกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท/เดือนมากกว่ากลุ่ม**มีรายได้ 5,000-10,000 บาท/เดือน** ตามลำดับ สาเหตุ**เนื่องจากการจัดหาอุปกรณ์การใช้งานสื่อสังคมมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง** อีกทั้งอุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้มีอายุการใช้งานจำกัดต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อเทคโนโลยีอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤติกาพร มลาสถานต์ (2547) ที่พบว่าปัจจัยด้านรายได้ส่งผลต่อการใช้อินเตอร์เน็ตและช่องว่างทางดิจิทัล 3) ด้านโปรแกรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท/เดือน และกลุ่มรายได้มากกว่า 20,000 บาท/เดือน มากกว่ากลุ่มมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 /เดือน ส่วนกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท มากกว่ากลุ่มมีรายได้ 5,000 -10,000 บาท/เดือน ผลการวิจัยพบว่าได้แก่ กลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท/เดือน มีพฤติกรรมการใช้ด้านโปรแกรมมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มรายได้มากกว่า 20,000 บาท/เดือนและแตกต่างจากกลุ่มรายได้ต่ำกว่า สาเหตุเนื่องจากโปรแกรมเพื่อใช้งานสื่อสังคมมีทั้งส่วนที่เป็นโปรแกรมที่ไม่มีค่าใช้จ่ายและโปรแกรมที่ต้องจัดซื้อผู้มีรายได้สูงจึงมีโอกาสใน

การเข้าถึงและใช้งานโปรแกรมต่างๆมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิชา นิติพรมงคล (2554) ที่พบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม มีความสัมพันธ์กับ รายได้ 4) ด้านประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 คู่ได้แก่ กลุ่ม 10,001-20,000 บาท/เดือนมากกว่ากลุ่มรายได้ 5,000-10,000 บาท/เดือน และกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือนส่วนกลุ่มรายได้มากกว่า20,000 บาท/เดือน มากกว่ากลุ่มมีรายได้ต่ำกว่า5,000 บาท/เดือนตามลำดับ จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม ด้านประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า อาจเนื่องมาจากผู้มีรายได้สูงมักมีวัตถุประสงค์การใช้งานสื่อสังคมที่หลากหลาย ทั้งด้านความรู้ สุขภาพและอื่นๆ จึงทำให้การใช้สื่อสังคมเกิดประโยชน์สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ สอดคล้องกับผลงานวิจัยพิชชาพร จันทร (2556) พบว่าประโยชน์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้แก่ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ช่วยเพิ่มช่องทางในการสื่อสารกับผู้สูงวัย และลดช่องว่างระหว่างวัย 5) ด้านอุปสรรค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000บาท /เดือนมากกว่า กลุ่มมีรายได้ 5,000-10,000 บาท กลุ่มมากกว่า 20,000 บาท/เดือนและกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท/เดือน ส่วนกลุ่มมีรายได้ 5,000 -10,000 บาท มากกว่ากลุ่มมีรายได้ 10,001-20,000 บาทตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่าผู้มีรายได้น้อยมีอุปสรรคในการใช้สื่อสังคมมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า เนื่องจากการใช้สื่อสังคมมีค่าใช้จ่ายในการจัดหาอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเชื่อมโยงเครือข่ายออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ผู้มีรายได้น้อยจึงอาจมีอุปสรรคในการจัดหาอุปกรณ์ซึ่งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และการใช้งานสื่อสังคมในเวลาที่มากและคุณภาพบริการสูง ก็ส่งผลถึงค่าบริการที่สูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับสอดคล้องกับแนวคิดของศิริพร ศรีเชลียง (2550, หน้า 57-61) ที่กล่าวว่ารายได้ส่งผลต่อความไม่เสมอภาคในการเข้าถึงสารสนเทศผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ

6. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม จำแนกตามอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติไม่เป็นไปตามสมมุติฐานสาเหตุ เนื่องจากเมื่อมองในภาพรวมการใช้สื่อสังคมของอาชีพต่างๆ อาจคล้ายคลึงกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิชา นิตติพรมงคล (2554) ซึ่งพบว่าอาชีพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านอุปกรณ์ ด้านโปรแกรม ด้านประโยชน์ และด้านอุปสรรค ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียดด้านต่างๆ แต่ละอาชีพมีลักษณะการใช้สื่อสังคมแตกต่างกันตามลักษณะการทำงานของแต่ละกลุ่มและมีแนวโน้มในการคล้ายคลึงตามกันในกลุ่มอาชีพเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนัยธร ศรีชนากรแก้ว (2558) ซึ่งพบว่าการคล้ายคลึงตามกลุ่มอ้างอิงในการใช้สื่อสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า

1) ด้านวัตถุประสงค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 9 คู่ ได้แก่ กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ มากกว่ากลุ่มรับจ้าง กลุ่มข้าราชการบำนาญ กลุ่มข้าราชการ/พนักงานของรัฐ และกลุ่มไม่ได้ประกอบอาชีพตามลำดับ ส่วนกลุ่มข้าราชการบำนาญมากกว่ากลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม ด้านวัตถุประสงค์ มากที่สุดและต่างจากกลุ่มอื่นๆ ได้แก่กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานรัฐวิสาหกิจมีลักษณะการทำงานเฉพาะทางที่หลากหลายและจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการทำงานเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งคุ้นเคยกับการใช้สื่อสังคมทำให้การใช้สื่อสังคมเป็นเรื่องง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนัยธร ศรีชนากรแก้ว (2558) ซึ่งพบว่าการรับรู้ความง่ายในการใช้สื่อสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคม

2) ด้านอุปกรณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 คู่ ได้แก่กลุ่มข้าราชการ/พนักงานของรัฐกลุ่มข้าราชการบำนาญ กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจกลุ่มไม่

ได้ประกอบอาชีพมากกว่ากลุ่มรับจ้างทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มเกษตรกร สาเหตุเนื่องจากลักษณะการทำงานของกลุ่มอื่นๆ มีความเข้าใจและจำเป็นในการใช้งานอุปกรณ์สื่อสังคมที่คล้ายคลึงกัน แต่ต่างจากกลุ่มรับจ้างและกลุ่มเกษตรกรที่อาจมีความจำเป็น และความเข้าใจในด้านอุปกรณ์น้อยกว่า ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ ปณิชา นิตติพรมงคล (2554) ซึ่งพบว่าอาชีพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมไม่แตกต่างกัน 3) ด้านโปรแกรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 คู่ ได้แก่ กลุ่มข้าราชการบำนาญมากกว่ากลุ่มไม่ได้ประกอบอาชีพกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มากกว่ากลุ่มข้าราชการบำนาญกลุ่มข้าราชการ/พนักงานของรัฐและ กลุ่มไม่ได้ประกอบอาชีพ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มากกว่ากลุ่มรับจ้าง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม ด้านโปรแกรมแตกต่างจากกลุ่มอื่นได้แก่กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ทั้งนี้อาจเนื่องจากปัจจุบันอาชีพค้าขาย/ธุรกิจมีการใช้สื่อสังคม มากขึ้นจึงทำให้กลุ่มอาชีพนี้มีการแสวงหาโปรแกรมเฉพาะใหม่ๆ มาใช้เพื่อการแข่งขันด้านการค้า ตามแนวคิดของ เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ (2554) ซึ่งระบุว่าสื่อสังคมประเภทการซื้อ-ขาย (Business/commerce) ที่เน้นการซื้อ-ขายสินค้า หรือบริการต่างๆ ผ่านเว็บไซต์ (e-commerce) เช่น การซื้อ-ขายรถยนต์ หนังสือ หรือที่พักอาศัย เป็นเว็บที่ได้รับความนิยมมาก เช่น Amazon eBay Tarad และ Pramool 4) ด้านประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มข้าราชการบำนาญและกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มากกว่ากลุ่มไม่ได้ประกอบอาชีพ ส่วนกลุ่มข้าราชการบำนาญมากกว่ากลุ่มรับจ้าง ผลการวิจัยพบว่าทุกกลุ่มอาชีพมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมด้านประโยชน์ค่อนข้างมาก และแตกต่างกันน้อย ยกเว้นกลุ่มไม่ได้ประกอบอาชีพ และกลุ่มรับจ้างที่มีพฤติกรรมด้านประโยชน์ น้อยกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ไม่ได้อประกอบอาชีพ และกลุ่มรับจ้างอาจมีความจำเป็นในการใช้สื่อสังคมน้อยกว่ากลุ่มอื่นโดยเฉพาะการใช้เพื่อพัฒนาอาชีพจึงได้ประโยชน์น้อยกว่ากลุ่มที่ประกอบ

อาชีพ 5) ด้านอุปสรรค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 11 คู่ ได้แก่ กลุ่มข้าราชการบำนาญ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและกลุ่มรับจ้างมากกว่ากลุ่มไม่ได้ประกอบอาชีพ กลุ่มข้าราชการ/พนักงานของรัฐ กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มรับจ้าง มากกว่ากลุ่มข้าราชการบำนาญ กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมากกว่ากลุ่มข้าราชการ/พนักงานของรัฐ กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มากกว่ากลุ่มเกษตรกร กลุ่มรับจ้างมากกว่ากลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว เนื่องจากแต่ละกลุ่มอาชีพย่อมมีความชำนาญในการใช้สื่อสังคมแตกต่างกันไปตามความจำเป็นและความสนใจของแต่ละอาชีพ แต่มักจะคล้ายคลึงกันในกลุ่มอาชีพเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนัยธร ศศิธรนการแก้ว (2558) ซึ่งพบว่า การคล้ายคลึงตามกลุ่มอ้างอิงในการใช้สื่อสังคมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับพฤติกรรมการใช้

7. ผลกระทบจากการใช้สื่อสังคม ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผลกระทบ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกคือ ใช้เงินเป็นค่าบริการโทรศัพท์/อินเทอร์เน็ต จำนวนมาก จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 37.60 รองลงมาคือ มีการปรับปรุงผลผลิตหรือพัฒนาอาชีพเดิมจากข้อมูลในสื่อสังคม จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 และใช้เงินเป็นค่าซื้อโทรศัพท์หรืออุปกรณ์เพื่อใช้สื่อสังคมจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.40 สาเหตุเนื่องมาจากการใช้งานสื่อสังคมจำเป็นต้องจัดหาอุปกรณ์ประกอบการใช้งานและค่าบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเชื่อมโยงสัญญาณ ซึ่งมีราคาค่อนข้างสูงจึงเกิดผลกระทบมากในอันดับต้น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฐชดา มงคลชาติ (2550, หน้า 14-18) ที่สรุปว่าผู้ใช้สื่อสังคมซึ่งเป็นผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุต้องเสียค่าบริการในการใช้ค่อนข้างสูง อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายที่ต้องซื้ออุปกรณ์จำเป็น เช่น โทรศัพท์ สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เชื่อมต่อสัญญาณรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอุปกรณ์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

8. ผลกระทบจากการใช้สื่อสังคม ด้านสังคม พบว่า ผลกระทบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกคือ มีการติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัว

เพิ่มขึ้น จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 77.10 รองลงมาคือ มีการสื่อสารกับเพื่อนวัยเดียวกันเพิ่มมากขึ้น จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 65.30 และมีการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนต่างวัยเพิ่มขึ้น จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 29.20 สาเหตุเนื่องมาจากการใช้สื่อสังคมทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสะดวก รวดเร็วประหยัดเวลากว่าวิธีการสื่อสารอื่นๆ สอดคล้องกับ ณัฐชดา มงคลชาติ (2550, หน้า 14-18) ที่ระบุว่า สื่อสังคมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร

9. ผลกระทบจากการใช้สื่อสังคม ด้านอารมณ์และจิตใจ พบว่า ผลกระทบจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกคือ คลายความเครียดจากกิจกรรมอื่น จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 73.90 รองลงมาคือ ได้รับความบันเทิงจากการดูหนังฟังเพลง จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 41.30 และเกิดความเครียดจากข้อมูลข่าวสารด้านอาชญากรรม จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40 เหตุผลอาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบมาก จึงอาจก่อให้เกิดความเครียด การใช้สื่อสังคมเพื่อติดตามข้อมูลในเรื่องที่สนใจจึงเป็นการผ่อนคลายความเครียดได้วิธีหนึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เหมิกา ยามะรัต (2527, หน้า 20) ที่พบว่า ความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุประกอบด้วยกรรมมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation) ได้แก่ การที่ผู้สูงอายุเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมทั้งภายในครอบครัว ภายนอกครอบครัวและสมาคมต่างๆ ที่ตนเป็นสมาชิก รวมทั้งการมีงานอดิเรก (Hobby) ได้แก่ กิจกรรมในเวลาว่างซึ่งอาจเป็นการพักผ่อนหรือกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถกระทำได้โดยลำพัง ซึ่งสื่อสังคมก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สนองตอบได้

10. ผลกระทบจากการใช้สื่อสังคม ด้านสุขภาพ พบว่า ผลกระทบจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกคือ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 83.90 รองลงมาได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้านการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 และได้ข้อมูลที่เป็น

เป็นประโยชน์ด้านการป้องกัน/รักษาโรคที่ผู้สูงอายุควรระวัง จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุเป็นวัยที่ร่างกายเริ่มเสื่อมสภาพจึงสนใจค้นหาข้อมูลเพื่อดูแลสุขภาพอย่างจริงจัง ผลกระทบของการใช้สื่อสังคมในข้อนี้จึงมีสูง สอดคล้องกับแนวคิดของสุมาลี สังข์ศรี(2544, หน้า 12) ที่สรุปว่าปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุได้แก่สภาพร่างกายเปลี่ยนแปลงในทางที่เสื่อมถอยลง การทำงานของอวัยวะลดถอยลง ร่างกายหรืออวัยวะที่ใช้งานมานานอาจเกิดความขัดข้อง เจ็บป่วย โรคที่พบในผู้สูงอายุเกี่ยวข้องกับทุกระบบของร่างกาย ตา หู ระบบทางเดินหายใจ ผิวหนัง ความดันโลหิต หัวใจ ระบบย่อยอาหารโรคเกี่ยวกับระบบประสาท กล้ามเนื้อ และกระดูกจึงทำให้ผลกระทบจากการใช้สื่อสังคมด้านสุขภาพในด้านการหาข้อมูลเพื่อดูแลสุขภาพมีค่อนข้างสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุของมนุษย์ ควรให้การสนับสนุนอุปกรณ์เครือข่าย และ

การอบรมให้ความรู้เพื่อการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านโปรแกรมในสื่อสังคมพบว่าผู้สูงอายุใช้โปรแกรมไลน์ (LINE) มากที่สุด ดังนั้นบริษัท NHK Japan ซึ่งให้บริการโปรแกรมนี้อาจควรให้ความสำคัญในการพัฒนาโปรแกรมให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ด้านประโยชน์การใช้สื่อสังคมให้แก่ผู้สูงอายุรับทราบ อย่างทั่วถึง

4. หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายการกำหนดอัตราค่าบริการโทรศัพท์/อินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุให้มีอัตราค่าบริการที่ต่ำกว่าปกติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการให้ความรู้ในการใช้สื่อสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

2. ควรวิจัยและพัฒนาโปรแกรมเพื่อใช้งานในสื่อสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

3. ควรศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุด้านเนื้อหาในสื่อสังคม และวิจัยพัฒนาเนื้อหาเพื่อนำเสนอในสื่อสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโครงการพัฒนาสังคมแห่งความเท่าเทียมด้วย ICT. (2550). *แผนพัฒนาสังคมแห่งความเท่าเทียมด้วย ICT พ.ศ.2551-2553*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กฤติกาพร มลาสาณฑ์. (2547). *การใช้อินเทอร์เน็ตและช่องว่างทางดิจิทัลระหว่างประชาชนในเมืองและชนบทไทย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กษิติธร ภูภราดัย และสิรินทร ไชยศักดิ์. (2544). *แนวคิดและความเป็นมาของความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ.
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2550). *ชุดความรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจมิกา ยามะรัต. (2527). *รายงานการจัดทำดัชนีฉบับหนังสือสุขภาพทางเพศผู้สูงอายุเรื่อง "ร้อยแปดคำถามเรื่องเพศของผู้สูงอายุ"*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จารุวรรณ พิมพ์คือ และสมาน ลอยฟ้า. (2552). รายงานการวิจัยเรื่องการใช้และความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐชดา มงคลชาติ. (2550). การศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่เกิดผลกระทบของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไป. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ปณิชา นิตพรมงคล. (2554). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). ทศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พิชชาพร จันทร. (2556). การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของผู้สูงวัยในตำบลหน้าประตู จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริพร ศรีเชลียง. (2550). ช่องว่างทางดิจิทัล. ปทุมธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2554). เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) กรณีศึกษา: ยูทูป (You Tube) วิดีโอออนไลน์สื่อเพื่อสร้างสรรค์หรือทำลายล้าง. เข้าถึงได้จาก <http://www.our-teacher.com/our-teacher/Military%20Mentorship-youtube.pdf>
- สุกัญญา บุรณเดชาชัย. (2553). ผลของการเปิดรับข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยในภูมิภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชา สังคมวิทยา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544). รายงานการวิจัย การศึกษาตลอดชีวิต เพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ.
- สุรกุล เชนอบรม. (2534). วิทยาการผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อัจฉรา เอ็นซ์. (2550). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* .(5th ed.). New York: Harper & Row.
- Klapper, J. T. (1960). *The effect of mass communication*. New York: The Free Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Paliis, G., Zeinalipour-Yazti, D., & Dikaiakos, M. D. (2011). *New Directions in Web Data Management 1*. Heidelberg: Springer
- Quibria, M. G., Shamsun, N., & Reyes-Macasaquite, M. M. (2004). Digital divide: Determinants and politics with special reference to Asia. *Journal of Asian Economics*, 13(6), 811.